

माऊली मराठी व्याकरण - २

१. भाषा तसेच भाषेचे स्वरूप

क.

- डरकाळी

- म्याँव-म्याँव

- गर्जना

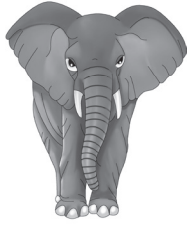
- डराँव-डराँव

- भुंकणे

- खिंकाळणे

- चित्कारणे

- रेकणे

- हंबरणे

- फुत्कारणे

२. वर्णमाला तसेच वर्णाचे भेद

क.

१. राजा

२. कलश

३. बाळ

४. ससा

५. माळ

६. मगर

७. तवा

ख.

छ

स

ब

म

३. मात्रा

क.

१. दसरा

२. प्रकाश

३. मुंबई

४. काळजी

५. सहल

६. चित्रकला

७. सकाळी

८. सिंह

ख.

१. बदक पाण्यात पोहते.

२. अस्वल केसळ प्राणी आहे.

३. पोपट हिरव्या रंगाचा असतो.

४. बाळ रडत आहे.

४. नाम

- क. प्राणी - आजोबा, मुलगी, चिमणी वस्तू - खेळणी, दप्तर, फुगा जागा - घर, शाळा
ख. शाळेच्या सभोवतालाचे निरीक्षण करून नावे लिहावे.

५. लिंग

- क. पुल्लिंग - सुतार, कुंभार, तेली, पाटील, गाडा, श्रीमान, राजा
स्त्रीलिंग - माळीण, भाकरी, युवती, पेटी
(नपुंसकलिंग- विज्ञान)

६. वचन

- क. एकवचन - विहीर, वेळ, तारीख, फणी, केळ, घर, दार, पाखरू
अनेकवचन - माळा, म्हशी, सुना, चुका, घड्याळे, मुले, फुले, शेते
- ख. मोती - मोती मिरी - मिऱ्या वासरू - वासरे लिंगू - लिंगे
लेकरू - लेकरे गाणे - गाणी तळे - तळी पिसू - पिसवा
सासू - सासवा जाऊ - जावा वाळू - वाळू वस्तू - वस्तू
बाजू - बाजू बायको - बायका आले - आलं
- ग. एकवचन - सायकल, मुलगी, फुलपाखरू, फुटबॉल, कुंडी
अनेकवचन - पक्षी, ढग, झाडे, मुले, फुले

७. सर्वनाम

- क. सर्वनाम - काय, कोण, तुम्ही, हा, त्या, मी
ख. १. तू २. तुम्ही/ आपण ३. ते ४. तो/ हा ५. ही/ ती ६. मला

८. विशेषण

- क. १. सुंदर २. चमकते ३. गुलाबी ४. काळा ५. साधा ६. गोड
ख. १. पाच २. गोड ३. सुंदर ४. मोठ्या ५. चांगला ६. लाल
ग. १. आकाशी २. काळा ३. पांढरा ४. केशरी ५. पाच

९. क्रिया

- क. १. धावणे २. पोहणे ३. उडणे ४. वाचणे ५. प्रार्थना करणे ६. चालविणे
ख. १. बोलतो २. खेळतो ३. आणली ४. बनवितो ५. बनविला

१०. अंकलेखन

- क. १. ५ २. १० ३. ३ ४. ९ ५. ४ ६. ७
ख. १. दोन २. पंधरा ३. सात ४. तीन ५. एकोणवीस ६. अकरा ७. आठ

११. विरामचिन्हे

- क. १. घरोघर हेच चालते नाही का? २. कुणी सांगितलं तुला? ३. नाही बाळ, रागवायला काय झालं?
४. पृथ्वीवर तू कुठं निघालास? ५. राम म्हणाला, “आपण बाहेर खेळूया.”

१२. वाक्प्रचार

- क. १. रवाना करणे - परत पाठविणे.
वाक्य- गावावरून आलेल्या पाहुण्यांना सीमाने काकांकडे रवाना केले.
२. पर्याय नसणे - उपाय नसणे.
वाक्य- कर्जबाजारी असल्यामुळे दयानंदला सावकाराचे बोलणे ऐकल्याशिवाय पर्याय नव्हता.
३. त्राण नसणे - ताकद नसणे.
वाक्य- उकाडा जास्त असल्यामुळे मैदानातील मुलांच्या अंगात त्राण नव्हता.
४. प्रहार करणे - अचानक झेप घेणे.
वाक्य- अभिमन्यूवर दुःशासनने बेशुद्ध अवस्थेत असताना प्रहार केला.
५. अपयश येणे - पराभूत/ पराभव करणे.
वाक्य- सराव न केल्यामुळे शामला धावण्याच्या स्पर्धेत अपयश आले.
६. निरीक्षण करणे - बारकाईने पहाणे.
वाक्य- रमा निसर्गातील छोट्या-छोट्या गोष्टींचे अचूक निरीक्षण करते.
७. गरज नसणे - आवश्यकता नसणे.
वाक्य- शलाकाला गरज नसतानाही वाद घालण्याची सवय होती.
८. मान देणे - सन्मान देणे.
वाक्य- प्रत्येकाने प्रत्येकाला मान दिला पाहिजे.
९. माघारी जाणे - परत जाणे.
वाक्य- वेळेवर न पोहचल्यामुळे रंजनाला सहलीला न जाता घरी माघारी जावे लागले.
१०. पोरका होणे - निराधार होणे.
वाक्य- अचानक झालेल्या बसच्या अपघातात आई-वडिलांचा मृत्यू झाल्याने रमेश पोरका झाला.

१३. शब्द भंडार

क. समानार्थी शब्द -

१. रान, जंगल २. नवल ३. मस्तक ४. तंटा ५. भांडार
६. गृह, सदन ७. हस्त, कर ८. सागर

ख. विरुद्धार्थी शब्द -

१. पाया २. वाईट ३. बरोबर ४. तंटा ५. कमजोर
६. शत्रू ७. पक्का ८. निकृष्ट

ग. शब्दसमूह -

१. अनुभव असलेला २. इतरांच्या आधारावर जगणारा ३. थोरांनी लहानाच्या प्रती व्यक्त केलेली सदिच्छा
४. केलेले उपकार न जाणणारा ५. जन्मापासून मरेपर्यंत ६. जेथे जन्म झाला ती भूमी
७. ज्याला आई-वडील नाही असा ८. अकस्मात घडून आलेला बदल

घ. अशुद्ध शब्द शुद्ध करून लिहा -

१. लोकप्रिय	२. गुरुजी	३. स्मृती	४. स्वाभाविक	५. म्हणून
६. निर्भय	७. धर्म	८. हिमालय		

१७. उतारा लेखन

★ रवींद्रनाथांनी जीवनातील प्रत्येक कर्म अशा भावनेने जगत होता.

१. गृहस्थाश्रमी असताना त्यांच्यावर अनेक आघात सोसायला लागले; पण त्यांनी ह्या आघातांनी त्यांच्या सार्वजनिक जीवनावर मळभ येऊ दिले नाही हे वैशिष्ट्य आहे.
२. रवींद्रनाथाना नियतीने सूड काढावा तसे गृहस्थाश्रमातले आघात त्यांना सोसायला लावले. प्रत्येक कार्याची जणू त्यांनी ज्योत धरली होती. त्याच्या वर कोणत्याही वैयक्तिक दुःखाचे मालिन्य येऊ द्यायचे नाही, काजळी चढू द्यायचे नाही असा निर्धार करूनच त्यांनी खंबीरपणे उभे राहून साहित्यनिर्मिती केली.
३. आपल्या कार्यावर वैयक्तिक दुःखाचे मालिन्य येऊ द्यायचे नाही, काजळी चढू द्यायचे नाही या निर्धाराने रवींद्रनाथ जगले.
४. रवींद्रांनी कवी, नाटककार, कथाकार/ लेखक, सामाजिक, राजकीय अशा भूमिका वठविल्या.

★ कशासाठी काय सोडायचे हे ज्याला संभाजी महाराजांनी तर देहत्याग केला.

१. कोणत्या गोष्टीसाठी काय सोडायचे हे ज्याला बरोबर कळते तो खरा ध्येयवादी होय.
२. 'मी आफ्रिकेत धर्मोपदेश, करणार नाही. फक्त वैद्यकीय मदतीचे काम करीन.' असे वचन डॉ. खाइत्झर यांनी दिले होते.
३. लोकमान्य टिळकांनी गणित या आपल्या आवडत्या विषयाचा त्याग केला; कारण त्यांना देशाची सेवा करायची होती.
४. i) डॉ. खाइत्झर - 'मी आफ्रिकेत धर्मोपदेश करणार नाही. फक्त वैद्यकीय मदतीचे काम करीन.' असे वचन डॉ. खाइत्झर यांनी दिले होते.
ii) लोकमान्य टिळक - देशाच्या स्वातंत्र्याचा लढा मला लढायचा नसता तर मी गणिताचा प्राध्यापक होऊन राहिलो असतो.
iii) संत तुलसीदास - संत तुलसीदासांनी प्राणापलीकडे प्रेम असलेली पत्नी देवासाठी सोडली. देवाच्या सेवेसाठी त्यांनी पत्नीचा त्याग केला.
iv) संभाजी महाराज - धर्माच्या सेवेसाठी संभाजी महाराजांनी देहत्याग केला.